

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ БУТТЯ ЛЮДИНИ В ПЕРСОНАЛІЗМІ

Актуальність дослідження: на кожному новому етапі розвитку людства відкриваються нові факти, стають відомими нові явища, виникають нові проблеми, які вимагають від нових поколінь нових підходів, творчого осмислення духовної та філософської спадщини, історії людства і прийняття нових, абсолютно оригінальних і неповторних рішень. Така природа людини, суспільства, наукового і філософського пізнання. **Мета дослідження:** дослідити буття та роль людини у персоналізмі. **Зазначена** мета роботи обумовила вирішення наступних **завдань:** вивчення сутності і змісту персоналізму; дослідити погляди та діяльність персоналістів; розкрити персоналізм як спосіб буття; інтерпретувати буття людини в персоналізмі. **Персоналізм** (від лат. *persona* - особистість) сформувався наприкінці XIX ст. в Росії та США, але найбільш яскравого вияву набув у 30-х роках XX ст. у Франції. В ньому особистість визнається первинною творчою реальністю та найвищою духовною цінністю, а весь світ — виявом творчої активності вищої особистості. Персоналісти висували на перший план не істину суб'єкта класичної філософії, який пізнає людську особистість у повноті її конкретних проявів. Особистість у персоналізмі перетворюється на фундаментальну онтологічну категорію, основний вияв буття, в якому воляова активність, діяльність збігається з неперервністю існування. Але джерела особистості укорінені не в ній самій, а в нескінченному єдиному началі, яким є Бог. Завдання орієнтації людини у світі персоналізм покладає на релігійну філософію, яка повинна знайти сенс існуючого з точки зору волевиявлення людини в співвідношенні з найвищим началом. Таким чином філософія персоналізму намагається вирішити соціальну проблему, проблему людини та історії. Проблема особистості виникає в персоналізмі не випадково, її народжує усвідомлення глибоких конфліктів сучасного суспільства. Із певними особливостями сформувався персоналізм у різних країнах світу. Моральне самовдосконалення громадянина веде до суспільства гармонії особистостей-це основна ідея американського персоналізму. Інша тенденція французький персоналізм-який використовує феноменологічно-екзистенціальні традиції в дослідженні людського буття. Головний **представник французького персоналізму Е. Муньє** (1905-1950 рр.) оголошує християнське вчення про особистість основою релігійного перевороту в житті суспільства, що дає змогу створити певне «суспільство особистостей», подібно до християнської общини. Оскільки особистість перебуває у ворожих відношеннях з дійсністю, життя особистості починається з того, що вона ламає контакт із середовищем: вона повинна увійти в себе, «зосередитись». Внутрішні властивості особистості - «покликання», «інтимність» - повинні, згідно з Муньє, зберегти особистість і суспільство як від тоталітаризму, так і від індивідуалізму, поєднати особистості між собою. Головний спосіб самоствердження особистості - внутрішнє самовдосконалення. Розповсюдження персоналізму пов'язано з кризою позитивізму і посиленням тенденції ірраціонального світогляду. Представники російського персоналізму М. Бердяєв і А. Шестов вважали, що всі вчення про людину, які розглядають її у співвідношенні з природою або суспільством, а не саму по собі, недостатні. Адже існування індивіда, «вплетене» у складну систему суспільних відносин, підлегле соціальним змінам, виключає для нього можливість утвердити своє неповторне «Я». Людина як частина роду і суспільства є індивід; про неї (біологічний або соціальний атом) нічого невідомо, вона лише елементарна частина, яка визначається співвідношенням з цілим. Людина як особистість може ствердити себе тільки шляхом вільного волевиявлення, через волю, що переборює і кінецьність життя, і соціальні перепони немовби зсередини (з душі) людини, тобто в основі вчення персоналізму про особистість лежить теза про свободу волі. З позицій персоналізму питання про закономірності соціального розвитку вирішується не раціональним шляхом, а завжди виходить з особистості, передбачає спрямування волі, вибір, моральну оцінку. Персоналізм як спосіб буття передбачає діяльно-творче ставлення до світу і повагу до будь-якого особистісно-творчого начала. Персоналізм розриває поняття індивіда і особи. Якщо індивід - це людина як частина суспільства, роду, «біологічний або соціальний атом», то людина як

особа стверджує себе тільки на шляху вільного волевиявлення, бо воля долає і кінцевість життя людини і соціальні перепони як би зсередини людини. Таким чином, у фундаменті вчення персоналізму лежить теза про свободу волі. З позицій персоналізму питання про закономірності соціального розвитку не може бути вирішене раціональним пізнанням. Рішення завжди походить від особи, передбачає спрямованість волі, вибір, моральну оцінку. Все матеріальне персоналісти розглядають як наслідок творчої активності особи. Однак принцип раціоналізму в персоналізмі не заперечує, а навпаки, допускає віру в Бога. Розум повинен йти слідом за вірою. Отже, наукові знання не суперечать даним релігії. Персоналісти розмежовують сфери впливу релігії і науки. Бог розглядається як джерело духовного багатства людської особистості. Людина не тільки отримує свою творчу енергію від Бога, але Бог немислимий без людини, бо його сутність відкривається тільки в людському бутті; хоча персоналістський Бог всемогутній, але тільки людина дає йому можливість втілити цю всемогутність у реальну дійсність. Із надприродного абсолюту Бог у вченні персоналістів перетворюється в діяльну сутність людини. Персоналістське розуміння особи характеризується трьома основними рисами у їх діалектичній взаємодії: екстеріоризація, інтеріоризація, трансценденція. Екстеріоризація - це само-здійснення людини зовні; інтеріоризація - внутрішня зосередженість індивіда, його духовний світ. Ці дві взаємопов'язані риси захоплені рухом трансцендування, спрямованим до вищих божих цінностей - істини, краси, блага. **Висновки.** Отже, вчення персоналізму звертається до тих сторін людського буття, які ніколи не передаються мовою науки. В персоналізмі по-новому і досить продуктивно поставлено та вирішено проблему свободи людини, вибору життєвих шляхів. Персоналізм репрезентує іншу, відмінну від раціоналістичної, лінію гуманістичного філософствування, що обумовлюється відродженням інтересу до людини. В персоналізмі центр філософського умогляду зміщується від об'єктивного світу на суб'єкт, який відрікається від нього в ім'я необмеженого самовираження.

Література

1. Аббаньяно Н. Введение в экзистенциализм. - СПб., 1998.
2. Бердяев Н. Философия свободы // Бердяев Н. Судьба России. - М.; Х, 1998. - С. 29-242.
3. Гайденко П. П. Прорыв к трансцендентному.
4. Гуссерль Э. Картезианские размышления. - СПб., 1998.
5. Камю А. Миф о Сизифе // Камю А. Изнанка и лицо. - М.; Х, 1998. - С. 107-214.
6. Кьеркегор С. Страх и трепет. - М., 1999.
7. Мунье Э. Манифест персонализма. - М., 1999.
8. Сартр Ж. П. Экзистенциализм - это гуманизм // Сумерки бога - М., 1999. -С. 319-344.
9. Сиоран Э. Испытание существованием. - М., 2006.
10. Ясперс К. Смысл и назначения истории. - М., 1999.
11. Гончарук Т. Персоналістська філософія та її різновиди/Наукові записки Тернопільського педагогічного університету ім. В.Гнатюка. Сер. Філософія.-2005 р.-№13-с.26-30.
12. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія/Т.В.Гончарук, Н.В.Гнасевич, М.І.Гурик, О.М.Рудакевич, Р.Ю.Чигур, М.Л.Шумка; за ред. професора О.М.Рудакевича. – Тернопіль: ТНЕУ, 2015. – 256с.
13. Гончарук, Т. В. Філософія економіки як філософська дисципліна / Т. В. Гончарук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені